

Valderhaug gbnr. 183/176. Askeladden ID 269887.

Valderøy i Giske kommune, Møre og Romsdal Fylke.

**Undersøkelse av kulturlag fra sen-
neolitikum/bronsealder.**

av Fredrik Solli og Morten Ramstad

Rapportnr. 11 - 2022

UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN
AVDELING FOR KULTURHISTORIE
FORNMINNESEKSJONEN

UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN
Avdeling For Kulturhistorie

Fylke	Møre og Romsdal
Kommune	Giske kommune
Gårdsnavn	Valderhaug
G.nr./b.nr.	183/176
Prosjektnavn	Valderhaug
Prosjektnummer	775
Kulturminnetype	Kulturlag
Lokalitetsnavn	Valderhaug
ID nr. (Askeladden)	269887
Tiltakshaver	Svein Marius Gjøsund
Ephortenummer	2020/6525
Saksbehandler	Morten Ramstad
Intrasisnummer	UM_2020_013
Aksesjonsnummer	2020/187
Museumsnummer (B/BRM)	B18769
Fotobasenummer (Bf)	Bf10427
Tidsrom for utgraving	22. – 26. juni 2020
Prosjektleder	Morten Ramstad
Rapport ved:	Fredrik Solli
Rapport dato:	06.10.22

Innhold

1. Undersøkelsens rammer	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Kronologisk rammeverk	4
1.3 Tidsrom og deltagere	4
2. Kulturminner, registrering, landskap	5
2.1 Tidligere funn og registrerte kulturminner fra området	5
2.2 Registreringen	7
2.3 Topografi og landskap	8
3. Praktisk gjennomføring av utgravingsprosjektet	10
3.1 Problemstilling og målsetting.....	10
3.2 Metode	11
3.3 Dokumentasjon	11
3.4 Utgravningens forløp.....	12
4. Undersøkelsen.....	14
4.1. Stratigrafi.....	14
4.2. Datering.....	16
5. Sammenfatning og tolkning	17
Litteratur.....	17

Figur 1- Oversiktskart. Lokaliteten markert med en rød prikk.....	3
Figur 2- Kart fra Askeladden kulturminnedatabase, viser registrerte kulturminner i området rundt undersøkt lokalitet id. 269887, som er markert med gul sirkel.....	6
Figur 3- Oversiktsbilde over kulturminner i regionen.....	7
Figur 4- Sørøsttuppen av Valderøya. Lokaliteten kan skimtes sentralt på bildet.....	8
Figur 5- flyfoto av planområdet fra 1968. Kulturminnet befant seg i innmarka på og i nær avstand til sjøen (kart, Askeladden).....	9
Figur 6- Lokaliteten befant mellom to boliger.....	9
Figur 7- Strandlinjekurve for Valderhaug etter skjema utarbeidet av David Simpson 2001 (jfr. Svendsen & Mangerud 1987, Bondevik, Svendsen og Mangerud 1998).....	10
Figur 8- Gravde prøvestikk på den gjenværende avtorvede flaten.....	13
Figur 9- Kulturlaget eksponert slik gravmaskinfører oppdaget det.....	13
Figur 10- Sjakt gravd på langs gjennom lokaliteten.....	13
Figur 11- Innmåling av tverrgående sjakt.....	14
Figur 12- Profiltegning.....	16
Figur 13- Orthofoto av profil.....	16
Tabell 1- Periodeoversikt.....	4
Tabell 2. Tabell over deltagere og tidsbruk på prosjektet.....	5
Tabell 3- Tabell over stratigrafiske lag.....	15
Tabell 4- Tabell over dateringer.....	16

Sommeren 2020 ble det undersøkt en lokalitet på Valderhaug som ligger på Valderøya, Giske kommune. Undersøkelsen resulterte i et dokumentert kulturlag, som ble datert til sein-neolitikum/bronsealder. Det ble i alt bare funnet ett mikroavslag av flint. Denne var et resultat av flatretusjering, en teknikk som er karakteristisk for sen steinbrukende tid.

Kulturlaget ble tolket som en mulig del av en mødding, eller rester fra en større aktivitetsflate som har erodert fra høyere i terrenget.

Figur 1- Oversiktskart. Lokaliteten markert med en rød prikk.

1. Undersøkelsens rammer

1.1 Bakgrunn

Undersøkelsen ble utløst av et mindre privat tiltak for Valderhaug gnr. 183/176 i Giske kommune, der hensikten var å sette opp en støttemur på nedsiden av en bolig. Under arbeid med gravmaskin i forbindelse med fundamentering og drenering ble det funnet et kulturlag. Arbeidet stoppet opp og fylkeskommunen i Møre og Romsdal ble varslet 11. juni.

12. juni kom det en arkeolog fra fylkeskommunen som påviste kulturminnet. Universitetsmuseet ble orientert om saken 16. juni, og fikk nærmere informasjon fra fylke 17. juni. Det ble understreket at saken hastet da det var kritisk at støttemuren snarest ble satt opp for å hindre utrasing av ovenforliggende jordmasser. Det lå dessuten en bolig få meter nedenfor som lå utsatt til for en eventuell utrasing. Universitetsmuseet mottok anmodning om å utarbeide prosjektplan og budsjett på ettermiddagen 17.juni. Forslag til budsjett og en prosjektplan ble utarbeidet og sendt fra Universitetsmuseet til Riksantikvaren 18.juni.

19. juni innvilget Møre og Romsdal fylkeskommune søknaden om dispensasjon for fundamentering og drenering jf. Kulturminneloven §8 annet ledd. Samme dag fattet Riksantikvaren vedtak om godkjenning av utgifter til særskilt gransking av automatisk fredet kulturminne, jf. kulturminneloven § 10 første ledd vedrørende dispensasjon etter kulturminneloven § 8 andre ledd, og fastsatte i samme vedtak at kostnadene for utgravingen skulle dekkes av staten da utbyggingen ble regnet som et mindre privat tiltak jf. kulturminneloven § 10 første ledd.

1.2 Kronologisk rammeverk

Periode	14C år BP	Kal. År	Hovedperiode
Tidligmesolitikum	10000 - 9000 BP	9500 - 8200 f.Kr.	Eldre steinalder
Mellommesolitikum	9000 - 7500 BP	8200 - 6300 f.Kr.	
Senmesolitikum	7500 - 5200 BP	6300 - 4000 f.Kr.	
Tidligneolitikum	5200 - 4700 BP	4000 - 3500 f.Kr.	Yngre steinalder
Mellomneolitikum A	4700 - 4100 BP	3500 - 2700 f.Kr.	
Mellomneolitikum B	4100 - 3900 BP	2700 - 2350 f.Kr.	
Senneolitikum	3900 - 3400 BP	2350 - 1700 f.Kr.	Bronsealder
Eldre bronsealder	3400 - 2900 BP	1700 - 1100 f.Kr.	
Yngre bronsealder	2900 - 2430 BP	1100 - 500 f.Kr.	Eldre jernalder
Førromersk jernalder	2430 - 2010 BP	500 - Kr. f.	
Eldre romertid	2010 - 1650 BP	Kr.f. - 150/160 e.Kr.	
Yngre romertid		150/160 - 400 e.Kr.	
Folkevandringstid	1650 - 1500/1510 BP	400 - 560/570 e.Kr.	Yngre jernalder
Merovingertid	1500/1510 - 1200 BP	560/570 - 800 e.Kr.	
Vikingtid	1200 - 970 BP	800 - 1030 e.Kr.	
Tidlig middelalder		1030 - 1150 e.Kr.	Middelalder
Høymiddelalder		1150 - 1350 e.Kr.	
Senmiddelalder		1350 - 1537 e.Kr.	
Nyere tid		1537 e.Kr. -	Nyere tid

Tabell 1- Periodeoversikt (STA: Olsen 1992, Bergsvik 2002, SN/BA: Vandkilde mfl. 1996, JA: Solberg 2000)

1.3 Tidsrom og deltagere

Den arkeologiske undersøkelsen foregikk i perioden 22. juni til 26. juni 2020. Totalt ble det brukt 12 dagsverk under arbeidet fordelt på tre ansatte ved Fornminneseksjonen, Universitetsmuseet i Bergen (UM) (Tabell 2).

Tiltakshaver stilte med gravmaskin til den maskinelle sjaktingen på feltet, den 24. juni.

Navn	Rolle	Periode	Dagsverk
Morten Ramstad	Prosjektleder	23.06-24.06.2020	2
Fredrik Solli	Feltleder	22.06- 26.06.2020	5
Lars Røgenes	Feltarkeolog	22.06- 26.06.2020	5
Totalt:			12

Tabell 2. Tabell over deltagere og tidsbruk på prosjektet.

Etterarbeidet i form av katalogisering av gjenstandsmateriale, arkivering av foto, ferdigstilling av digital dokumentasjon, utarbeidelse av fotogrammetrier, figurer og kart ble gjennomført av Fredrik Solli.

2. Kulturminner, registrering, landskap

2.1 Tidligere funn og registrerte kulturminner fra området

Valderøya ligger i et kystlandskap som er rikt på kulturminner fra de fleste perioder av forhistorien. En rekke kjente lokaliteter og løsfunn fra området vitner om et særlig rikt kulturmiljø i senneolittisk tid, bronsealder og jernalderen.

I nærområdet til den undersøkte lokaliteten ligger det en rekke gravminner fra bronsealder og eldre jernalder. Om lag 300 meter sør for lokaliteten befinner den kjente Kongshaugen (id 72914) seg som må ha vært monumental i landskapet. Per Fett har anslått at røysen opprinnelig var 40 meter i diameter og tre meter høy i sentrum. I røysen ble det blant annet funnet to bronsekjeler av Vestlandstypen, en massiv gullring, beinterning, rester av spyd, beinkam og diverse bronsesaker. I tillegg ble det funnet båtrester nederst i røysen, som opprinnelig ble datert til bronsealder (Bøe 1942). En prøve fra en av båtdelene ble sendt inn i 1967, og datert til romertid (Kristen Michelsen v/ Bjørn Myhre, um topark sak 1424 og 1425).

I overkant av 100m nordvest for lokaliteten er det er det påvist to gravfelt (ID216250, delvis fjernet/tapt og ID14057). Disse har trolig den samme dateringsrammen som Kongshaugen, men det er ikke foretatt arkeologiske undersøkelser av disse.

Universitetsmuseet har gjennomført flere utgravninger på Valderøya, deriblant undersøkelsene i forbindelse med fastlandsforbindelsen fra Ålesund via Ellingsøya i 1986- 87 (Randers og Höglin 1988). I alt 12 lokaliteter fra ulike perioder av forhistorien, derav en heller med aktivitet fra bronsealder og yngre jernalder, ble undersøkt i ulik grad. Av disse er bare fem lagt inn i askeladden, dette er id 64102, 149073, 149074, 149075, 149077.

På Gjø Sundneset, på sørspissen av Vigra, ble det i 2007 gravd ut to lokaliteter, id 103346 og 103349, med funn av bosetningsspor bestående av et treskipet langhus, kokegropfelt og dyrkningsspor datert til bronse- og jernalder (Slinning 2008).

Av løsfunn er det på Valderøy gjort en rekke funn som kan stamme fra rituelle nedleggelse, slik som flintdolker (Å162, Å14120, Å1396, B15025) og skjeforma skraper (B9558). Ved registreringer i 2015 påviste fylkeskommunen et myr-depot med tilsammen 28 skjeformedeskraper og skiveskraper av flint (ID 215710). Disse gjenstandene er laget av høykvalitets flint som henger sammen med byttenettverk som har gått langt utover Sunnmøre og sørover mot Danmark. En stor andel av dolkene, samt de skjeformede skraperen mer spesifikt, kan knyttes til relasjoner mot Jylland og vitner om at det har eksistert tett kommunikasjon mellom Jylland og Nord-Vestlandet i denne perioden.

Figur 2- Kart fra Askeladden kulturminnedatabase, viser registrerte kulturminner i området rundt undersøkt lokalitet id. 269887, som er markert med gul sirkel.

Figur 3- Oversiktsbilde over kulturminner i regionen.

2.2 Registreringen

Møre og Romsdal fylkeskommune utførte registreringen innenfor planområdet etter å ha blitt kontakten av tiltakshaver om mulig funn av kulturminne i juni 2020 (Johnston 2020). Dette ble bekreftet ved registreringen der ett automatisk fredet kulturminne, ID 269887, ble påvist. Registreringen foregikk ved overflatesøk etter synlige kulturminner, samt prøvestikking. Til sammen ble det gravd seks prøvestikk, derav fem var positive. I to av prøvestikkene ble det funnet flint. Det ble tatt ut fire prøver til treartsbestemmelse og 14C- datering. Prøvene ga dateringer som strakk seg fra 2031 – 402 f.Kr. Altså en bruksperiode fra senneolitikum til førromersk jernalder. På bakgrunn av prøvestikkene ble lokaliteten definert som 7,5 meter lang og 7 meter bred, men det ble ikke utelukket at den kan ha vært større siden flaten framstår som forstyrret av den omkringliggendemoderne bebyggelsen.

2.3 Topografi og landskap

Figur 4- Sørøsttuppen av Valderøya. Lokaliteten kan skimtes sentralt på bildet.

Planområdet befinner seg øst på Valderøya i Giske kommune. Som det fremgår av flyfotoet fra 1968 befant det omsøkte kulturminnet seg på gammel innmark med nær avstand til sjøen (figur 5). Det har siden den tid foregått stor utbygging i området med etablering av veier og bolighus og øvrig infrastruktur slik at i dag befinner lokaliteten seg i hage/bakkeskråning mellom to boliger (figur 6). Lokaliteten lå på 19,5 moh., i et hellende terreng med store mengder påførte masser ovenfor mot vest. Lokalitetens utbredelse mot nord ble fjernet av maskin i forkant av undersøkelsen. Særlig i nord lå lokaliteten på rullestein.

Figur 5- flyfoto av planområdet fra 1968. Kulturminnet befant seg i innmarka på og i nær avstand til sjøen (kart, Askeladden).

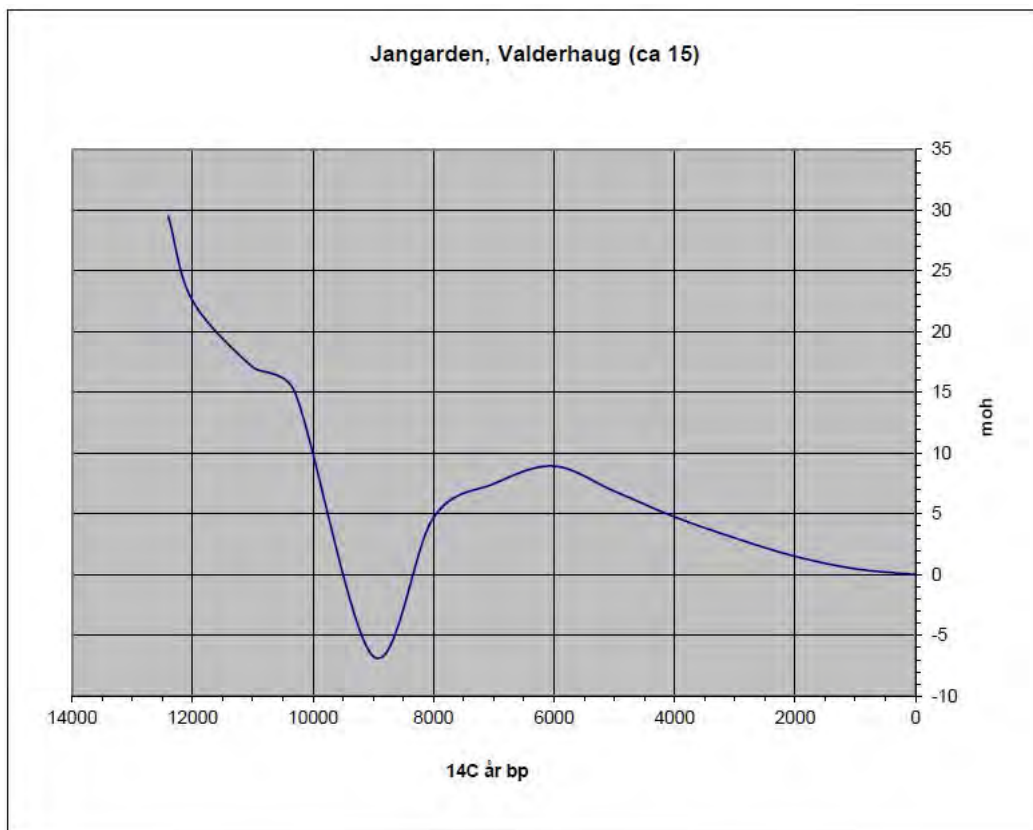

Figur 6- Lokaliteten befant mellom to boliger.

Lokaliteten har ikke vært strandbundet da det forhistoriske lagene ble avsatt, men de ville allikevel ligget relativt nær strandsonen. Fra lokalitetsflaten har det vært et vidt utsyn mot skipsleia rett utenfor samt videre innover i fjordene. Lokaliteten har befunnet seg på en terrasse i terrenget, og topografiene var ikke så bratt som de påfylte massene har ført til i nyere tid.

En rekke moderne forstyrrelser påvirker lokaliteten i dag.

- En kabelgrøft i vest, nord-sør retning.
- Sør på feltet lå et moderne kumløkk med tilhørende rør i øst-vest retning. Nedlagt først på 60-tallet og fornyet på 90-tallet.
- Et avløpsrør lå i øst-vest retning. Rett gjennom sentralt på lokaliteten.

Figur 7- Strandlinjekurve for Valderhaug etter skjema utarbeidet av David Simpson 2001 (jfr. Svendsen & Mangerud 1987, Bondevik, Svendsen og Mangerud 1998).

3. Praktisk gjennomføring av utgravingsprosjektet

3.1 Problemstilling og målsetting

Hovedproblemstillingen som ble formulert i prosjektplanen var å sikre en representativ innsamling av data forrimelig sikker bestemmelse av alder, størrelse og type/funksjon for alle fasene representert på lokalitetene. Dette skulle gjøres gjennom å anlegge en sjakt tvers gjennom kultulagsområde. Etter dokumentasjon sjaktprofilene og de stratigrafiske observasjonene gjort i denne

skulle det så utskilles mindre nøkkelenheter for kronologiske endringer innen materiellkultur; teknologi, råstoff og redskapsbruk. Dette var og data det ble antatt kunne være av betydning for å teste og justere eksisterende kronologiske rammeverk. I neste omgang vil dette være et viktig bidrag i utforskningen av regionale og overregionale byttenettverk og kontaktsoner.

3.2 Metode

Prøveruter

Etter den maskinelle avtorvingen, der de øvre funntomme / ikke-forhistoriske lagene ble fjernet ned til overgangen mot de funnførende nivåene, ble det gravd prøveruter på 100cm x 100cm fordelt utover lokalitetsflaten for å fange opp funnkonsentrasjoner. På den kunne en fokusere den videre gravingen i de områdene der det var størst potensiale. Prøverutene ble lagt i henhold til koordinatsystemet. Det ble benyttet mekanisk-stratigrafisk metode.

Maskinell sjakting

Undersøkelsen ble gjennomført ved graving av en maskinell sjakt. Hensikten med denne metoden er å kartlegge omfanget av kulturlaget slik de vises i sjaktprofilen, for å kunne anslå utstrekningen til den forhistoriske aktiviteten. Sjaktprofilen ble rensert opp og dokumentert ved tegning og foto. Det ble samlet inn prøver til botaniske analyser og dateringer fra alle antatt forhistoriske lag.

3.3 Dokumentasjon

En stor del av dokumentasjonen i felt ble gjort digitalt. Trimble- GPS ble brukt til å måle inn feltgrenser, strukturer, mekaniske lag, georefereringspunkter og vitenskapelige prøver.

Den ene profilen i sjakten ble dokumentert ved hjelp av fotogrammetri. 3D-modellene ble fremstilt i AgiSoft og kartfestet ved hjelp av georefereringspunkter.

På bakgrunn av feltets størrelse og tiden som var tilgjengelig på prosjektet ble det vurdert tilstrekkelig å ta i bruk en GPS til innmåling, framfor en Trimble-totalstasjon. Alle innmålinger ble overført til Intrasis, for videre bearbeiding i ArcMap 10.3.1.

Det ble samlet inn trekullprøver fra utvalgte lag (vedlegg 1). Et utvalg av prøvene ble vedartsbestemt av Anette Overland ved UM. Det ble plukket ut treslag med kort egenalder (vedlegg 2). Disse ble videre sendt inn til NTNU for dateringsanalyse (vedlegg 3).

Arbeidssituasjoner, oversiktsfoto og ulike kontekster ble dokumentert ved foto.

Profilen ble tegnet i målestokk 1:20, og videre rentegnet med Adobe Illustrator.

Funnet ble katalogisert i MUSITs gjenstandsdatabase under museumsnummer B18769 (vedlegg 4). Klassifikasjonen av materialet tok hovedsakelig utgangspunkt i referanseverket *Morfologisk klassifisering av slåtte steinartefakter* (Helskog et al. 1976) med modifikasjoner i henhold til *Katalogiseringsnøkkel 08.09.2009* utarbeidet for steinalderdatabasen ved Universitetsmuseet i Bergen.

Foto ble lastet opp i MUSITs fotodatabase under ID Bf10427 (vedlegg 5).

3.4 Utgravingens forløp

Innledningsvis ble det eksponerte kulturlaget og fylkeskommunens prøvestikk lokalisert (Figur 9). Så ble det gravd fire prøveruter (1x1 meter) på den allerede avtorvede lokaliteten. Disse ble lagt spredt utover for å dekke mest mulig av lokaliteten for å fange opp utbredelsen av aktiviteten (Figur 8). Massene fra prøvestikkene ble så tørrsåldet med håndholdt såld. Det mulige kulturlaget, påvist av registreringen, ble og påvist i prøverutene. Deretter ble det med gravmaskin gravd en sjakt, en skuffebredde bred, tvers gjennom lokaliteten (Figur 10). Denne var orientert nordvest-sørøst. Dette for å få dokumentert mest mulig av lokalitetens antatte sentralområde. Siden ble den nordøstlige profilen av sjakten finrenset manuelt og dokumentert ved tegning og foto/-grammetri. Vitenskapelige prøver ble tatt ut fra ulike stratigrafiske nivå i profilen.

Siden ble det gravd en tverrgående kryssjakt for å avgrense kulturlaget i vest/sørvestlig retning. På grunn av begrenset tid ble denne profilen bare fotografert og ikke tegnet, da hensikten kun var å dokumentere avgrensingen av kulturlaget på lokaliteten (Figur 11).

Figur 9- Kulturlaget eksponert slik gravmaskinfører oppdaget det.

Figur 8- Gravde prøvestikk på den gjenværende avtorvede flaten.

Figur 10- Sjakt gravd på langs gjennom lokaliteten.

Figur 11- Innmåling av tverrgående sjakt.

4. Undersøkelsen

4.1. Stratigrafi

Lagfølgen i profilen var stratifisert, men torven og matjorden var allerede fjernet av tiltakshaver og dermed ikke dokumentert. Det var den nordlige delen av profilen som var minst forstyrret og hadde alle lagene representert i en seksjon. I alt ble det skilt ut syv separate lag fra profilen, derav fire ble tolket som forhistoriske på bakgrunn av deres karakter. Senere analyser fra tre av lagene viste at disse var forhistoriske (Lag 2, 3 og 4).

Lag 1 (figur 12), som var eksponert i plan da torv og matjord var fjernet, var ca. 20 cm tykt og besto av løs organisk silt og var spettet med trekullbiter. Laget ble tolket som forhistoriske dyrkningsmasser. Laget var bare synlig sør i profilen og var trolig fjernet av gravmaskinen på den nordlige side av avløpsrøret. Trolig har laget bredt seg videre i nordlig retning.

Lag 2 var en mørkgrå linse av feit grov sand spettet med fin grus og finere partikler av trekull. Linsen var på sitt tykkeste om lag 5 cm. Bare en liten del av laget var bevart nord for avløpsrøret som gikk på tvers over lokaliteten (vest-øst). Resten var fjernet av gravmaskin. Laget ble tolket som kulturavsetning og datert til *ynge bronsealder* (Tabell 3).

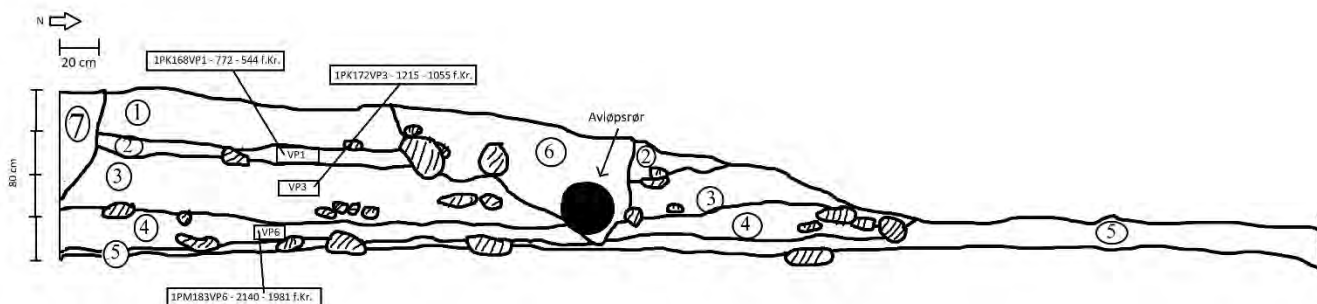
Lag 3 var et mørkgrått lag bestående av en grov, feit siltig sand med skjørbrent stein og biter med trekull og enkelte biter med oransje oker. På det tykkeste om lag 25 cm tykt. En del av laget var bevart på den nordlige siden av profilen. Laget ble tolket som et kulturlag og ble datert til *eldre bronsealder* (Tabell 3).

Lag 4 var et brungrått humusholdig siltlag, som var blandet med fin sand og spettet med småstein. Det hadde enkelte biter av små trekullbiter. Laget var på sitt tykkeste sør i profilen med om lag 20 cm. Laget var, i likhet med lag 2 og 3, bevart i en liten del på den nordlige siden av avløpsrøret og har trolig bredt seg lengere i nordlig retning. Laget ble tolket som et forhistorisk omdannet dyrkningslag og ble datert til *ynge steinalder* (Tabell 3).

Lag 5 ble tolket som steril undergrunn, mens Lag 6 og 7 var moderne forstyrrelser i form av henholdsvis avløpsrør og en moderne grøft (Figur 12 og 13).

Lag	Farge	Beskrivelse	Tolkning	Datering
1	Brungrå, spettet oransje	Løs siltig organisk blandet med grov sand og noe grus. Spettet biter med trekull.	Forhistorisk dyrkningsmasser.	
2	Mørkgrå	Feit siltig grov sand blandet med sot og finere partikler av trekull og spettet av fin grus.	Kulturavsetning	772- 544 f.Kr.
3	Mørkgrå	Feit grov siltig sand blandet med knyttnevestore steiner, sterkt forvitret skjørbrent stein og små biter med trekull og enkelte biter med oransje oker. Stedvis noe høyere trekullandel mot bunnen av laget.	Kulturlag	1215- 1055 f.Kr.
4	Brungrå	Humusholdig silt blandet med fin sand spettet med småstein. Enkelte biter med små trekull.	Eldre, omdannet dyrkningslag.	2140- 1981 f.Kr.
5	Lysgrå	Løs sand. Ligger stedvis direkte over kompakt silt	Undergrunn	
6	Brun	Organisk, løs siltig grov sand, blandet med enkelte steiner av ulik størrelse. Laget er av svært heterogen karakter.	Moderne nedgravning/avløpsrør	
7	Gråbrun	Siltig sand og grov grus. Ikke feit. Med småstein. Svært heterogen.	Moderne grøft	

Tabell 3- Tabell over stratigrafiske lag

Figur 12- Profiltegning

Figur 13- Ortofoto av profil

4.2. Datering

Det ble i alt tatt ut seks vitenskapelige prøver, derav tre trekullprøver og tre makroprøver, fra den dokumenterte profilen. Av disse ble tre a prøvene sendt til radiologisk dateringsanalyse (^{14}C). Alle prøvene ble datert på kortlevde trearter som hassel, bjørk og or.

Den eldste påviste aktiviteten i profilen gikk tilbake til senneolitikum, i fra prøve 1PK172VP6 fra lag 4 (tabell 4). Mens de to andre prøvene, 1PK172VP3 (lag 3) og 1PK172VP1 (lag 2) viste aktivitet i henholdsvis eldre bronsealder og yngre bronsealder.

Basert på disse prøvene virker primært bruksfasen på lokaliteten å være sen steinbrukende tid.

Prøve nr.	Analysenr.	Kontekst	Kalenderår	^{14}C år BP (ukal)
1PK168VP1	TRa-16793	Lag 2	761 – 747 f.Kr. (8.2%) 689 – 665 f.Kr. (13.4%) 651 – 544 f.Kr. (57.7%)	2499 ±21
1PK172VP3	TRa-16794	Lag 3	1215 – 1106 f.Kr. (85.9%) 1099 – 1077 f.Kr. (5.3%) 1071 – 1055 f.Kr. (4.2%)	2938 ±12
1PK172VP6	TRa-16795	Lag 4	2140 - 2021 f.Kr. (91.1%) 1995 - 1981 f.Kr. (4.4%)	3684 ±18

Tabell 4- Tabell over dateringer

5. Sammenfatning og tolkning

Den eldste aktiviteten på lokaliteten (id 269887) som ble påvist i den dokumenterte profilen ble datert til senneolitikum. Da det ikke ble undersøkt i plan er det uklart om laget er et intakt boplasslag. Lokaliteten ble avgrenset av moderne bebyggelse fra alle kanter og ved sjaking ble det avdekket flere moderne forstyrrelser i form av avløpsrør, men lagene som ble dokumentert i profilen virket intakte, noe også dateringsprøvene indikerte. En tolkning er at kulturlaget kan være fra en møddingsituasjon eller blitt erodert fra flaten ovenfor lokaliteten. Med tanke på den opprinnelige hellingen i terrenget, har trolig ikke den sentrale aktiviteten på en boplass funnet sted her på lokaliteten. Det ble ikke gjort mange littiske funn, annet enn et avslag som trolig var et resultat etter flatretusjering, som indikerer aktivitet fra sen stenbrukende tid. Selv om lokaliteten er begrenset både i omfang og funn er den interessant da det er få kulturlagslokaliteter i nærområdet. Men diverse løsfunn og depotfunnet fra Ytterland (ID 215710), vest på Valderøya, indikerer at det er aktivitet i området fra perioden (sen stenbrukende tid).

Den yngste dokumenterte aktiviteten på lokaliteten var yngre bronsealder, men fylkeskommunens registrering hadde en datering fra et prøvestikk som viste aktivitet inn i førromersk jernalder. Dette er en periode der det virker å ha vært stor aktivitet på Valderøya. Kongshaugen (id 72914) som ligger nære lokaliteten er kanskje det beste eksempelet på dette.

Det er vanskelig tolke mye ut fra de begrensede resultatene fra undersøkelsen, men dateringene og dokumenteringen av kulturlaget er et fint supplement i forskningen for å forstå den forhistoriske aktiviteten på Valderøya.

Litteratur

Helskog, K., S. Indrelid & E. Mikkelsen 1976: Morforlogisk klassifisering av slåtte steinartefakter. *Universitetets Oldsaksamling Årbok 1972 – 74*, Oslo.

Johnston, A. 2020. Oppføring av 3 stk. eneboliger. Jangarden, gbnr 184/75 i Giske kommune. Arkeologisk rapport 2020. Møre og Romsdal fylkeskommune.

Randers, K. & Höglin, S. 1988. Valderøya Vest 1986-1987. Arkeologiske rapporter nr. 12. Bergen: Historisk museum, Universitetet i Bergen.

Slinning, T. 2008. Arkeologiske undersøkelser av forhistoriske bosetningsspor og kokegropfelt på Gjøvsundneset på Vigra. Upublisert utgravingsrapport ved Universitetsmuseet i Bergen.

Prøveliste			
Navn	Intrasisid.	Kontekst	Sign/dato
VP1	1PK168	Lag 2	FS/ 25.06.2020
VP2	1PM171	Lag 2	FS/ 25.06.2020
VP3	1PK172	Lag 3	FS/ 25.06.2020
VP4	1PM173	Lag 3	LR/ 25.06.2020
VP5	1PK182	Lag 4	LR/ 25.06.2020
VP6	1PM183	Lag 4	FS/ 25.06.2020

Trekullsanalyse, Valderhaug, Giske k., Møre og Romsdal

27.08.2021, A. Overland

Tre silte og tørka trekullprøver fra arkeologiske kontekster fra Valderhaug, id 269887, ble overlevert Avdeling for Naturhistorie for artsidentifisering av trekullbiter til radiokarbondatering (Tabell 1). Trekull fra kortliva løvtre, med spredtpora vedstruktur, ble innveid der det ikke ble funnet hasselnøtteskall. Trekullbitene ble om mulig snittet på tvers, radialt og tangentialt under lupe før mikroskopering. Til analysene ble det brukt en Zeiss Discovery V20 stereolupe, og et Zeiss Scope.A1 AXIO mikroskop. Identifiseringsnøkklene til Stemrud (1988) og Wheeler (*et al.* 2007) ble benyttet, i tillegg til referansesamlingen for trekull ved Universitetet i Bergen.

I prøve 1PK168 ble det funnet et lite fragment av hasselnøtteskall. I tillegg ble det også pakket med trekull fra bjørk/or/hassel, identifisert ut fra funn av stigeformede perforasjonsplater. I prøve 1PK172 var de stigeformede perforasjonsplatene så mange at trekullet ble identifisert til bjørk/or, og i prøve 1PM183 ble hassel identifisert basert på funn av stigeformede perforasjonsplater i kombinasjon med store linseporer og antydning til skruestriper i vedrørene.

Tabell 1: Materiale plukket ut og innveid til 14C-datering fra Valderhaug, id 269887.

VP-nr.	Prøve-nr., kontekst	Identifisert materiale, vekt (mg)
VP1	1PK168, lag 2 bunn	<i>Betula</i> (bjørk)/ <i>Alnus</i> (or)/ <i>Corylus</i> (hassel) trekull: 1 bit (17,7 mg) <i>Corylus</i> (hassel) nøtteskall (3,2 mg)
VP3	1PK172, lag 3	<i>Betula</i> (bjørk)/ <i>Alnus</i> (or) trekull: 1 bit (21 mg)
VP6	1PM183, lag 4	<i>Corylus</i> (hassel) trekull: 1 bit (15 mg)

Referanser:

Stemrud KD (1988). Trevirkets oppbygning – vedanatomi. Universitetsforlaget. ISBN: 82-13-02268-8.

Wheeler EA, Bass P, Gasson PE (eds.) (1989) IAWA list of microscopic features for hardwood identification by an IAWA Committee. National Herbarium of the Netherlands, Leiden. *IAWA Bulletin* n. s. 10 (3):221–332.

NationalLaboratory for Age Determination
14C Result Report

Morten Ramstad

morten.ramstad@uib.no

Fornminneseksjonen, Avdeling for kultur, Universitetsmuseet i Bergen

Postboks 7800

5020 Bergen

Sample Name

Fraction

TRa-16793 1PK168VP1

Trekull.,alkali residue

TRa-16794 1PK172VP3

Trekull.,alkali residue

TRa-16795 1PM183VP6

Trekull.,alkali residue

Calibration references:

OxCal v4.4.2 Bronk Ramsey (2020); r:5

Atmospheric data from Reimer et al (2020)

14C content (pMC)	14C Age (rounded)	d13C (from AMS system)	Calibrated Age Ranges
			68.3% probability 761BC (8.2%) 747BC 689BC (13.4%) 665BC 644BC (46.6%) 563BC
			95.4% probability 772BC (18.8%) 725BC 706BC (19.0%) 662BC 651BC (57.7%) 544BC
73.27 ± 0.13	2500 ± 20	-28.4 ± 1.4 ‰	
			68.3% probability 1200BC (54.7%) 1141BC 1133BC (13.6%) 1118BC
			95.4% probability 1215BC (85.9%) 1106BC 1099BC (5.3%) 1077BC 1071BC (4.2%) 1055BC
69.37 ± 0.10	2940 ± 10	-27.6 ± 0.4 ‰	
			68.3% probability 2133BC (48.3%) 2085BC 2053BC (19.9%) 2031BC
			95.4% probability 2140BC (91.1%) 2021BC 1995BC (4.4%) 1981BC
63.21 ± 0.11	3685 ± 20	-26.2 ± 0.7 ‰	

14C Age
(not rounded) % C mgC

2499 +21/-21 BP 50 0.80

2938 +12/-12 BP 58 1.69

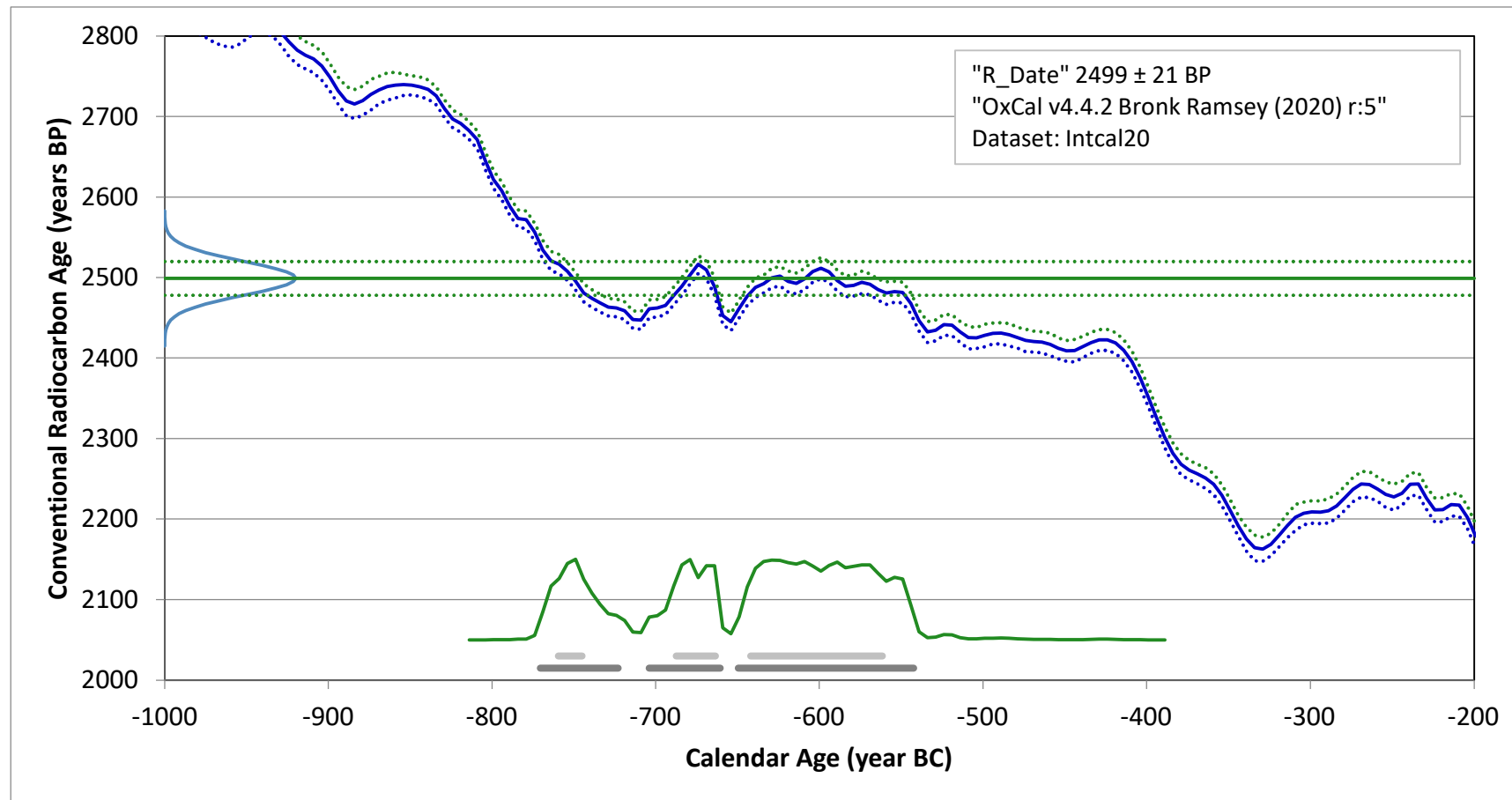
3684 +18/-18 BP 46 1.30

TRa-16793

1PK168VP1

Trekull, corylus

Fraction	¹⁴ C content (pMC)	¹⁴ C Age BP (rounded)	^{d13} C (from AMS system)	Calibrated Age Ranges	¹⁴ C Age (not rounded)
				68.3% probability	
				761BC (8.2%) 747BC	
				689BC (13.4%) 665BC	
				644BC (46.6%) 563BC	
				95.4% probability	
				772BC (18.8%) 725BC	
				706BC (19.0%) 662BC	
Trekull.,alkali residue	73.27 ± 0.13	2500 ± 20	-28.4 ± 1.4 ‰	651BC (57.7%) 544BC	2499 +21/-21 BP

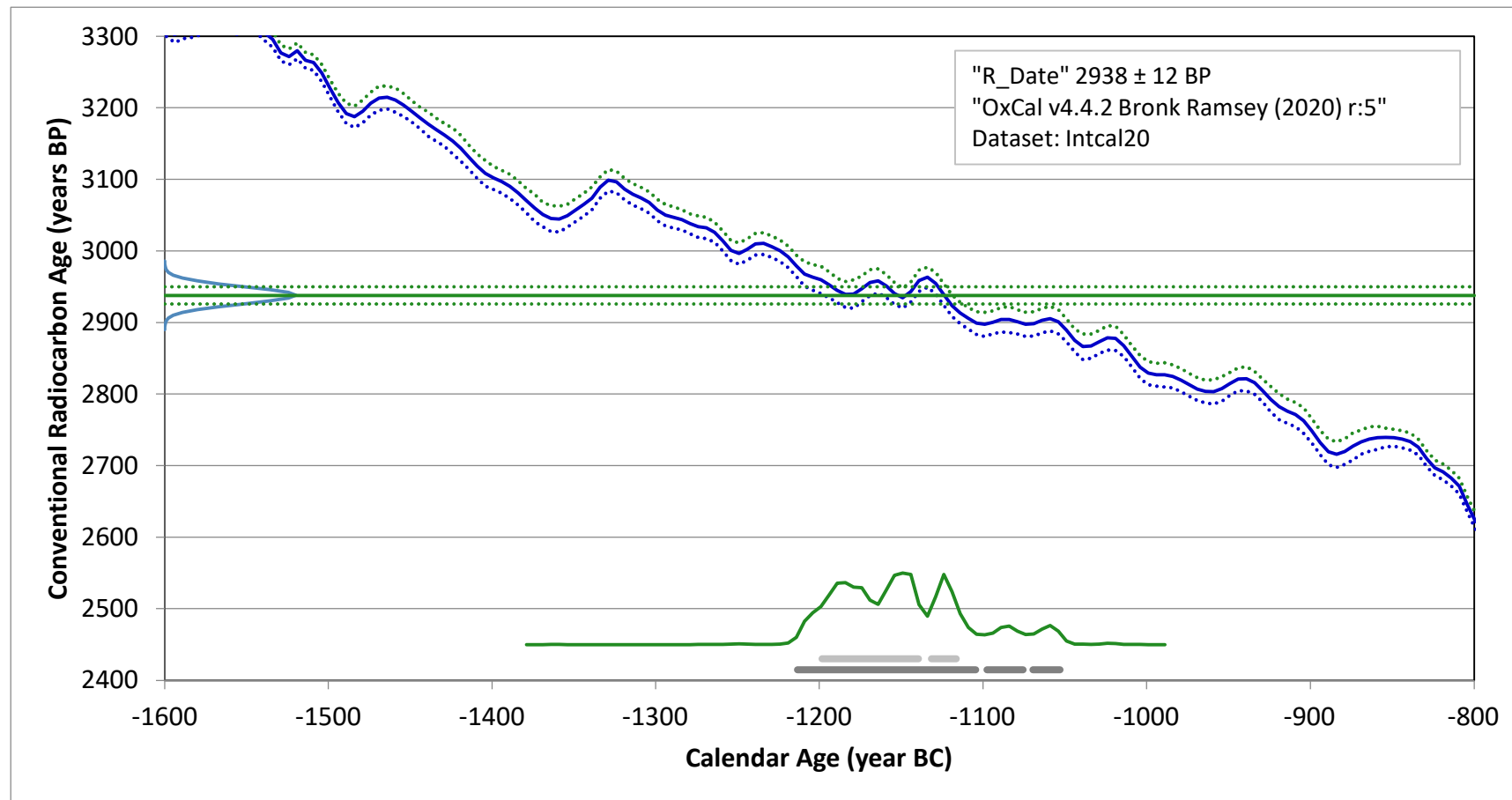

TRa-16794

1PK172VP3

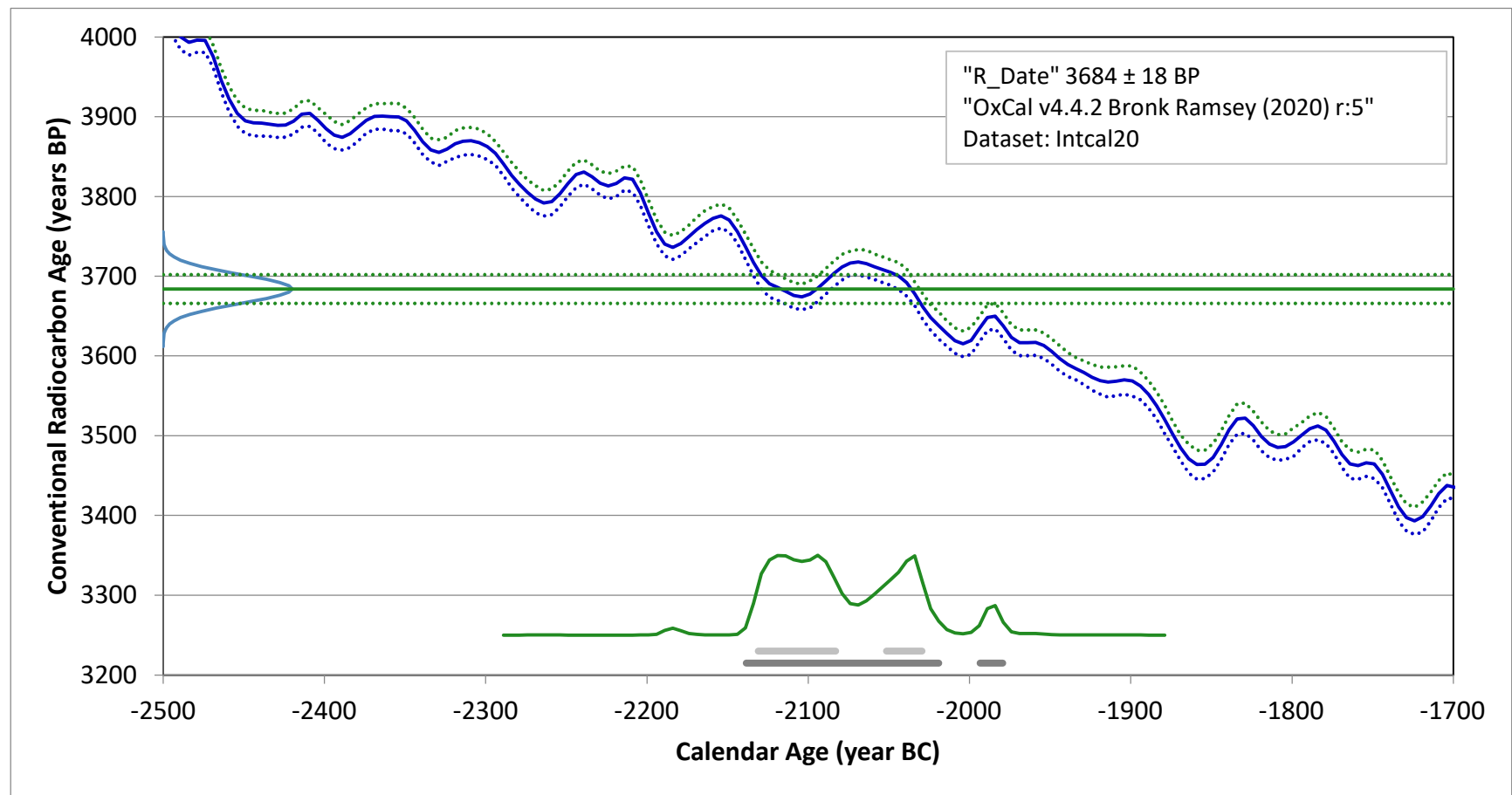
Trekull, alnus/betula

Fraction	¹⁴ C content (pMC)	¹⁴ C Age BP (rounded)	^{d13} C (from AMS system)	Calibrated Age Ranges	¹⁴ C Age (not rounded)
				68.3% probability 1200BC (54.7%) 1141BC 1133BC (13.6%) 1118BC	
				95.4% probability 1215BC (85.9%) 1106BC 1099BC (5.3%) 1077BC 1071BC (4.2%) 1055BC	
Trekull.,alkali residue	69.37 ± 0.10	2940 ± 10	-27.6 ± 0.4 ‰		2938 +12/-12 BP

TRa-16795
1PM183VP6
 Trekull, corylus

Fraction	14C content (pMC)	14C Age BP (rounded)	d13C (from AMS system)	Calibrated Age Ranges	14C Age (not rounded)
				68.3% probability 2133BC (48.3%) 2085BC 2053BC (19.9%) 2031BC	
				95.4% probability 2140BC (91.1%) 2021BC	
Trekull.,alkali residue	63.21 ± 0.11	3685 ± 20	-26.2 ± 0.7 ‰	1995BC (4.4%) 1981BC	3684 +18/-18 BP


```
Plot()  
{  
Curve("Intcal20", "intcal20.14c");  
R_Date("TRa-16793", 2499, 21);  
R_Date("TRa-16794", 2938, 12);  
R_Date("TRa-16795", 3684, 18);  
};
```


B18769 *Funn fra Valderhaug, gnr. 183 bnr. 176, Giske k., Møre og Romsdal.*

/1 *1 avslag fra flatretusjering/hugging av flint, største mål 0,5 cm.*

/2 *3 vitenskapelige prøver av trekull*

Funnet kommer fra en arkeologisk utgravning i forbindelse med et mindre privat tiltak på Valderhaug. Basert på funnmaterialet og topografisk funnivå er lokaliteten knyttet til yngre steinalder og bronsealder. Rapport 11/2022 fra Fornminneseksjonen ved Universitetsmuseet i Bergen ved Fredrik Solli.
Askeladden ID 269887.

fotokort_id	Filnavn	Motiv	Strukturnr/Objektnr	Sett mot	Rute	LokalitetsID	Foto	Fotograf	Opptaksdato
	Bf10427_0012.JPG	Dronebilde, Oversikt over lokaliteten		SV		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_0017.JPG	Dronebilde, Oversikt over lokaliteten rett ovenfra		SV		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_0020.JPG	Dronebilde, Oversikt over lokaliteten mot sjøen		Ø		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_0023.JPG	Dronebilde, Oversikt lokaliteten		NØ		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_0024.JPG	Dronebilde, Oversikt lokaliteten		NØ		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_0026.JPG	Dronebilde, Oversikt lokaliteten		NØ		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_0070.JPG	Dronebilde, Oversikt lokaliteten		Ø		269887	True	Morten Ramstad	24.06.2020
	Bf10427_1000.JPG	Arbeidsbilde GIS-leder		V		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_1001.JPG	Arbeidsbilde rensing av profil	3C146	SV		269887	True	Lars Røgenes	25.06.2020
	Bf10427_1002.JPG	Fotogrammetri/orthofoto Profil C146	3C146	V	V	269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_1003.JPG	Arbeidsbilde av droneflyging		S		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6230060.JPG	Oversiktsbilde over prøvestikk (før sjakting)		N		269887	True	Fredrik Solli	23.06.2020
	Bf10427_6230061.JPG	Eksponert kulturlag ved ankomst. Et av fylkes		N		269887	True	Fredrik Solli	23.06.2020
	Bf10427_6230062.JPG	Oversiktsbilde over prøvestikk (før sjakting)		Ø		269887	True	Fredrik Solli	23.06.2020
	Bf10427_6230063.JPG	Oversiktsbilde over prøvestikk (før sjakting)		Ø		269887	True	Fredrik Solli	23.06.2020
	Bf10427_6230064.JPG	Oversiktsbilde over prøvestikk (før sjakting)		Ø		269887	True	Fredrik Solli	23.06.2020
	Bf10427_6250085.JPG	Ferdig gravd sjakt		N		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250086.JPG	Ferdig gravd sjakt		S		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250087.JPG	Ferdig gravd sjakt		V		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250088.JPG	Ferdig gravd sjakt		SV		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250089.JPG	Arbeidsbilde GIS-innmåling		Ø		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250090.JPG	Arbeidsbilde GIS-innmåling m/utsikt over sjøen.		Ø		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250091.JPG	Bilde av utsyn mot sjøen.		NØ		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250092.JPG	Oversiktsbilde av lokalitet		Ø		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250094.JPG	Bilde av utsyn mot sjøen.		SØ		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250143.JPG	Arbeidsbilde av maskin som graver tverrsjakt		N		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250160.JPG	Arbeidsbilde av innmåling av tverrsjakt		NØ		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250161.JPG	Arbeidsbilde av innmåling av tverrsjakt		Ø		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250162.JPG	Ferdig tverrsjakt		N		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020
	Bf10427_6250163.JPG	Ferdig tverrsjakt		V		269887	True	Fredrik Solli	25.06.2020